

POL-30 Kuvaja Viivi(UM)

13.03.2022

PYYDETÄÄN VAITELIAISUUTTA
Vaiteliaisuuspyyntö kunnes asiasta
neuvoston päätös. Neuvoston päätös
asiasta tehty 15.3.2022, vaiteliaisuuspyyntö
päättynyt 16.3.2022.

Asia

EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN/Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä heikentäviin tai uhkaaviin toimiin liittyvät rajoittavat toimenpiteet; uusien henkilöiden ja yhteisöjen lisääminen listalle

Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien johdosta asetettujen rajoittavien toimenpiteiden laajentaminen

Kokous

U/E/UTP-tunnus

UTP 5/2014 vp, UTP 3/2011 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Venäjä ilmoitti 24.2. sotilasoperaation käynnistämisestä Ukrainassa ja aloitti hyökkäyksen Ukrainaa vastaan. Venäjän toiminta rikkoo YK:n peruskirjaa ja kansainvälistä oikeutta. Venäjän hyökkäys on johtanut Ukrainassa laajamittaiseen humanitaariseen hätätilaan ja pakolaisuuteen. Valko-Venäjän aluetta on käytetty Ukrainaa vastaan kohdistuneeseen hyökkäykseen. Tämä tarkoittaa, että Valko-Venäjä katsotaan osalliseksi hyökkäystekoon.

Eurooppa-neuvosto kehotti päätelmissään 24.2. laatimaan ja hyväksymään kiireellisesti uuden henkilökohtaisten ja taloudellisten pakotteiden paketin, johon sisältyy myös Valko-Venäjä. Ranskan Versailles'ssa 10.–11.3. kokoontuneessa epävirallisessa päämieskokouksessa hyväksytyssä julkilausumassa todetaan EU:n olevan valmis hyväksymään nopealla aikataululla uusia pakotteita.

EU on asettanut pakotteita Krimin laittoman liittämisen ja Itä-Ukrainan konfliktin seurauksena maaliskuusta 2014 lähtien. Pakotteita on jatkettu ja laajennettu asteittain. Pakotteita laajennettiin 23.2. neuvoston päätöksillä, kun Venäjä tunnusti itsenäisiksi Itä-Ukrainan Donetskin ja Luhanskin separatistialueet, jotka eivät ole Ukrainan hallituksen kontrollissa, sekä päätti sotilaiden lähettämisestä alueille. Lisäksi pakotteita laajennettiin 25.2. neuvoston päätöksillä, kun Venäjä aloitti sotilaallisen hyökkäyksen Ukrainaa vastaan. Venäjän Ukrainaan käynnistämisen sotilaallisen hyökkäyksen aloittamisen jälkeen pakotteita on laajennettu useilla neuvoston päätöksillä. Edellisen kerran pakotteita laajennettiin 9.3. Tuolloin lisättiin henkilöpakotteita, meriliikennesektorin ja rahoitussektorin pakotteita sekä laajennettiin aiemmin Venäjään kohdistettuja rahoitusalan pakotteita koskemaan myös Valko-Venäjää.

Euroopan ulkosuhdehallinto ja Euroopan komissio ovat Venäjän Ukrainassa jatkaman sotilaallisen hyökkäyksen seurauksena esittäneet voimassa olevien henkilö- ja sektoripakoteregimien laajentamista.

Henkilöpakotejärjestelmään ehdotetaan lisättäväksi henkilöitä ja yhteisöjä. Lisättäväksi ehdotetut henkilöt ovat rahoituslaitosten, raaka-aine- ja kaivosteollisuuden ja liikenne- ja logistiikka-alan yritysten johtajia, sekä media- ja informaatiotoimijoita. Lisättäväksi ehdotetut yhteisöt ovat venäläisiä valtio-omisteisia aseteollisuuden ja liikennealan yrityksiä.

Sektoripakotteita ehdotetaan laajennettavaksi seuraavasti:

Ehdotetaan lisättäväksi Venäjän puolustus- ja teollisuussektoriin yhteydessä olevia henkilöitä ja yrityksiä sektoripakotteiden piiriin. Listattavia tahoja koskevat tiukemmat vientirajoitukset kaksikäyttötuotteissa ja tietyissä muissa listatuissa tuotteissa.

Ehdotetaan laajennettavaksi tuontikieltoa venäläisille tai Venäjän viemille rauta- ja terästuotteille erillisen listan mukaisesti. Myös venäläistä alkuperää olevien, listattujen rauta- ja terästuotteiden ostaminen ja niiden kuljetus kielletään.

Ehdotetaan asetettavaksi vientikielto yli 300 euron arvoisille ns. ylellisyystuotteille erillisen listan mukaisesti. Jäsenmaiden toimivaltaisilla viranomaisilla on mahdollisuus myöntää poikkeus humanitaarisiin tarkoituksiin.

Ehdotetaan uusien investointien kieltoa Venäjän energiasektorille sekä kattavat vientirajoitukset Venäjän energiateollisuuden käyttöön tarkoitetuille laitteille, teknologioille ja palveluille. Kavennetaan samalla jäsenmaiden toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuutta myöntää poikkeuksia tietyille valvonnan alaisille tuotteille. Kiellon ulkopuolelle ehdotetaan jätettäväksi siviiliydinenergia ja energiansiirto.

Ehdotetaan kiellettäväksi kaikki rahoitustoimet tiettyjen valtio-omisteisten yritysten kanssa, joihin kohdistuu jo aiemmin hyväksyttyjä EU-pakotteita, uudelleenrahoituksen osalta.

Ehdotetaan kiellettäväksi luottoluokitusten tarjoaminen venäläisille tahoille. Myös luottoluokitukseen liittyvien muiden palvelujen tilaaminen ehdotetaan estettäväksi.

Pakotteiden lisäksi ehdotetaan WTO:ssa yhdessä samanmielisten maiden kanssa julkilausumaa, jossa todettaisiin mahdollisuus myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamiseen suhteessa Venäjään, ml. suosituimmuuskohtelun keskeyttäminen Venäjän tavaroiden ja palvelujen kaupassa. Lisäksi todetaan Valko-Venäjän WTO-liittymisprosessin keskeyttämisestä.

Uudet pakotteet on tarkoitus hyväksyä ja saattaa voimaan mahdollisimman nopealla aikataululla. Pysyvien edustajien komitean (Coreper II) on tarkoitus käsitellä asiaa 13.3., minkä jälkeen neuvoston on määrä päättää pakotteista.

Suomen kanta

Suomi tuomitsee jyrkästi Venäjän Ukrainassa aloittaman sotilaallisen hyökkäyksen. Venäjän hyökkäys kohdistuu Ukrainaan, mutta myös koko Euroopan turvallisuusjärjestystä vastaan. Venäjän hyökkäys on räikeä kansainvälisen oikeuden loukkaus. Venäjän tulee välittömästi pysäyttää sotatoimet.

Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia, itsemääräämisoikeutta ja alueellista koskemattomuutta.

Suomi vastaa Venäjän toimiin osana Euroopan unionia.

Suomi pitää perusteltuna, että EU reagoi Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukrainaan.

Suomi pitää perusteltuna lisätä henkilö- ja yhteisöpakotteisiin venäläisiä valtio-omisteisia aseiteollisuuden ja liikennealan yrityksiä, rahoituslaitosten, raaka-aine- ja kaivosteollisuuden ja liikenne- ja logistiikka-alan yritysten johtajia, sekä media- ja informaatiotoimijoita.

Suomi pitää perusteltuna, että sektorikohtaisia pakotteita laajennetaan ehdotetulla tavalla.

Suomi tukee WTO-julkilausumaa.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n toimissa lähtökohtana ovat johdonmukaisuus, suhteellisuus ja vahva oikeusperusta. Tähän mennessä EU on toiminut johdonmukaisesti ja lisännyt Venäjään kohdistuvia toimia tilanteen niin vaatiessa. Suomi tukee EU:n toimintatapaa.

Suomi pitää tärkeänä, että EU toimii pakotteissa yhtenäisesti.

Pääasiallinen sisältö

Neuvoston käsiteltäväksi on tuotu ehdotus edellä mainittujen Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä heikentäviin tai uhkaaviin toimiin liittyvien rajoittavien toimenpiteiden eli ns. henkilöpakoteregimin (neuvoston päätös 2014/145/YUTP ja asetus (EU) N:o 269/2014 siten kuin ne ovat myöhemmin muutettuina) kohdistamisesta uusiin henkilöihin ja yhteisöihin. Regimiin esitetään lisättäväksi Venäjän hallitusta tukeneita ja Ukrainan epävakauttamiseen aktiivisesti osallistuneita henkilöitä ja yhteisöjä. Esitetyt yritykset ovat Venäjän valtio-omisteisia aseiteollisuuden sekä energia- ja raaka-ainealan yrityksiä. Esitetyt henkilöt ovat rahoituslaitosten, raaka-aine- ja kaivosteollisuuden ja liikenne- ja logistiikka-alan yritysten johtajia sekä media- ja informaatiotoimijoita. He tukevat Venäjän federaation hallitusta ja hyötyvät siitä, sekä muodostavat sille merkittävän tulonlähteen. Listattavien henkilöiden kohdalla on kyse varojen jäädytyksistä sekä matkustus- ja kauttakulkurajoituksista.

Neuvoston käsiteltäväksi on tuotu ehdotus Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien johdosta asetettujen rajoittavien toimenpiteiden (neuvoston päätös (2014/512/YUTP) ja asetus (EU) N:o 833/2014) laajentamisesta. Näitä ns. sektorikohtaisia talouspakotteita ehdotetaan laajennettavaksi siten, että:

Venäjän viemille rauta- ja terästuotteille ja teknologioille asetetaan tuontikielto. Tuontikielto koskee asetuksen liitteeseen listattuja tuotteita. Kielto pitää sisällään tuonnin, hankinnan ja kuljetuksen, sekä näihin liittyvät palvelut ja vakuuttamisen. Tuontikieltoon esitetään 3 kuukauden siirtymäaika sopimuksille, jotka on solmittu ennen asetuksen voimaantuloa.

Vientikielto asetetaan ylellisyystuotteille, joiden arvo on yli 300 euroa, ellei asetuksessa muuta määritellä. Lista pitää sisällään tuotteita elintarvikkeista hygieniatuotteisiin ja kodinkoneista liikennevälineisiin. Kielto ei koske EU-maiden ja sen kumppanimaiden diplomaattisten edustustojen ja kansainvälisten organisaatioiden virkakäyttöön tarkoitettuja tuotteita. Jäsenmaiden toimivaltaisilla viranomaisilla on mahdollisuus myöntää poikkeus humanitaarisiin tarkoituksiin.

Uusien investointien ja näihin liittyvien palvelujen kielto asetetaan Venäjän energiasektorille, kuten myös kattavat vientirajoitukset laitteille, teknologioille ja palveluille Venäjän energiateollisuuden käyttöön. Jäsenmaiden toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuutta myöntää poikkeuslupia energiasektorille suuntautuville valvottujen tuotteiden vienneille rajoitetaan merkittävästi, minkä lisäksi tiettyjen öljynetsintään ja -tuotantoon liittyvien tuotteiden vienti kielletään lähes kokonaan. Jäsenmaiden toimivaltaiset viranomaiset voivat harkintansa mukaan myöntää poikkeuksen kieltoon Euroopan unionin kriittisen energiatoimituksen takaamiseksi. Siviiliydinenergia ja energiansiirto pysyvät kiellon ulkopuolella.

Kaikki rahoitustoimet tiettyjen valtio-omisteisten yritysten kanssa kielletään. Ko. yrityksiin kohdistuu jo aiemmin hyväksyttyjä EU-pakotteita uudelleenrahoituksen osalta.

Luottoluokitusten tarjoaminen venäläisille tahoille kielletään. Myös luottoluokituksiin liittyvien muiden palvelujen tilaaminen ehdotetaan estettäväksi.

Asetusmuokkausten rinnalla on ehdotettu hyväksyttäväksi EU:n julkilausuma WTO:ssa, jonka EU jättää yhdessä samanmielisten maiden kanssa. Julkilausumassa tuomitaan jyrkästi Venäjän hyökkäys, vaaditaan sitä vetäytymään valloittamiltaan alueilta, lopettamaan demokratian, kansainvälisen oikeuden ja globaalin vakauden vastaiset toimet sekä saattamaan se vastuuseen teoistaan, minkä lisäksi todetaan, että samanmieliset maat tulevat ottamaan käyttöön tarpeelliseksi katsomiaan toimia olennaisten turvallisuusetujensa vaalimiseksi. Näitä voivat olla Ukrainan tukemiseksi käyttöön otettavat toimet, tai myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttaminen suhteessa Venäjään, mukaan lukien suosituimmuskohtelun keskeyttäminen Venäjän tavaroiden ja palvelujen kaupassa. Tämän lisäksi samanmieliset katsovat Valko-Venäjän WTO-jäsenyysprosessin keskeytyneen sen osallistuttua Ukrainan vastaiseen hyökkäykseen, eivätkä maat aio osallistua liittymistyöryhmän mahdollisiin kokouksiin. Lopuksi vaaditaan Venäjää noudattamaan vastuutaan kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisessä.

WTO-julkilausuma on EU:n osalta ennen muuta symbolinen, koska suosituimmuskohtelun keskeyttäminen ei vielä itsessään muuta EU:n ja Venäjän välisen kaupan sääntökehystä. EU:lla ei ole – toisin kuin esim. Yhdysvalloilla ja Kanadalla – tulliregiimiä suosituimmuskohtelun ulkopuoliselle tuonnille. Kaupan rajoitukset (tuonti- tai vientikiellot tai tullienkorotukset) tulevat erikseen päätettäväksi.

Venäjä voi haastaa kaupan rajoitukset WTO:n riitojenratkaisussa. Paneeli arvioi tällöin EU:n ja muiden samanmielisten toimien WTO-yhdenmukaisuutta. EU perustanee puolustuksensa tällöin GATT art. XXI turvallisuuspoikkeuksen nojalla, joka antaa mahdollisuuden poiketa WTO-velvoitteista sodan tai kansainvälisten suhteiden hätätilan perusteella (GATT XXI b) (iii)).

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

UM/ITÄ-10, Saara Nikkinen, 0295350747

UM/KPO-20, Jukka Nikulainen, 0295 350 485

UM/KPO-10, Pasi-Heikki Vaaramaa, 0295 351 700

UM/OIK-10, Mikael Ruotsi, 0295 350 826

EUTORI-tunnus

EU/2022/0309, EU/2022/0310, EU/2022/0311, EU/2022/0312

Liitteet**Viite**

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
